

ט"ו שנים לפטירתו

נוער, שמע!

מישהו אי שם מחזיק את מאזני חיינו בידינו.
וכפות המאזנים עולות ויורדות, יורדות ועולות.
על כף האחת — שואת ישראל, תקומת ישראל ומלחמת ישראל.
ועל הכף השניה: תככי מסחר ופוליטיקה. והתככים — משקלם
כבד מאד.

נוער זכור:

בבוא השעה, השלך על כף המאזנים, השלך עצמך בכוח ובאומץ!
זה יכריע, המאזן ישתנה!

יצחק שדה

מלחמת ששת הימים היתה בעצם המשך הקו אשר התווה, בשעתו, יצחק שדה, כמפקד וכדמות מחנכת לכולנו, בצבאה של המדינה בדרך ובצה"ל בראשית דרכו.

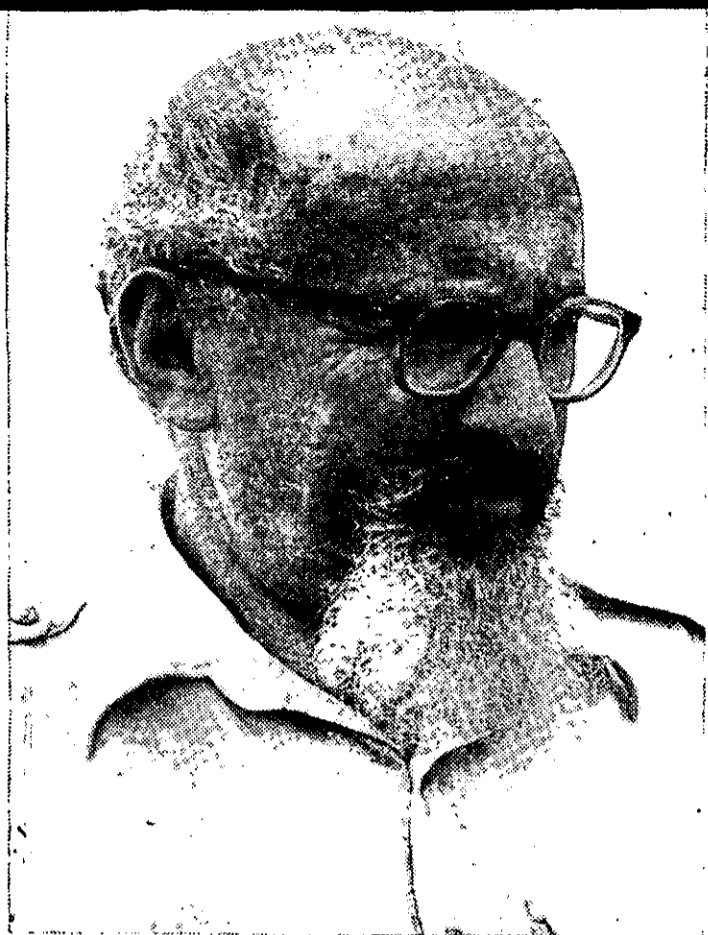
הייתי צעיר כאשר הקים יצחק את „הנוודת“, הייתי עדיין צעיר כשקם הפלמ"ח, ורק לקראת סוף ימי המאבק ומלחמת העצמאות, ניתנה לי הזכות להיות אתו במגע קרוב יותר. ניצבת לפני דמותו כמפקד, כהוגה וכאיש המעשה הצבאי. דמות ססגונית רבת-פנים היה. מעטים המפקדים המטביעים חותמם ומשאירים בעקבו-תיהם תמרורי-דרך הן בקו המעשה, הן בקו הבניה והן בקו המחשבה. אחד מן המעטים הללו בדרך התפתחותו של צה"ל היה יצחק שדה.

לא אתעכב על „הנוודת“, על היציאה מן הגדר, והחריגה מן השגרה, את החיפוש אחרי האויב. אציין רק את הקמת הכוח המגוייס העברי העצמאי — את הפלמ"ח. גם בכך היתה העזה, גם בכך היתה חריגה מעבר למובן ולמוסכם ואולי, גם, מעבר לנראה כניתן להשגה באותה תקופה. אך מה שקושר אותו יותר מכל למלחמת ששת הימים הוא, כי על אף היות יצחק שדה אבי לוחמת הלילה בתוכנו, אבי הלוחמה הזעירה, ידע להיות גם אבי הלוחמה המשורינית. ואני זוכר כיצד בהיותי קצין מבצעים של אלוף יגאל אלון בא יצחק שדה לפני מבצע „יואב“ והציע לנו לתקוף מערך מבוצר בהתקפת יום, באמצעות החטיבה המשורינית כפי שהיתה לנו אז. התקפה זו נכשלה, כשם שלעתים נכשלים נסיונות נועזים, עד אשר מוצאים את המסילה הנכונה. יצחק שדה ידע להסיק את המסקנות מאותו כשלון, לעשות לתיקונו וידע להוכיח, כעבור שבועות מעטים בלבד, את צדקת דרכו, ואת יכולת השריון ועוצמת האש, בסיוע אוירי, להבקיע מערך מבוצר. הוא עשה זאת בכיבושה של אותה מפלצת אשר איימה על ישובי הדרום ב-1948, הלא היא משטרת עיראק-סואידן.

מלחמת ששת הימים, מבחינות רבות מאוד היתה המשכם, ניצולם ופיתוחם של אותם גרעינים קטנים, של אותה רוח, של אותה תפישה אשר התגלתה, ולוא גם בחיתוליה, באותה תקופה.

ועוד דבר, אשר לו חשיבות לא פחותה מידע צבאי. כוונתי לאוירה אשר ידע יצחק שדה לקיים סביבו: היתה זו אוירה של טיפוח, אוירה של מתן עידוד, אוירה של יכולת לסייע לך גם כאשר מעדת. איך ידע, כמו אב, לטפח מפקדים, איך ידע „לתת על הראש“, אבל עם זאת גם להראות לך את המוצא החיובי לגבי הדרך הלאה.

(מדברי הרמטכ"ל, רביאלוף יצחק רבין לזכר י. שדה, 12.9.67)



שבילי גבורה

הגבורה אינה פסגה. היא דרך העפלה. דרך שאין בה קפיצות. גם בה, כבכל דרך, יש הסתעפויות. עתים ההסתעפות מובילה מטה. דרך הגבורה הצרופה היא זו המוליכה כל הזמן בכיוון אחד – אל ראש ההר.

היסוד שבגבורה אינו אומץ, אלא הנכונות להקרבה עצמית. לאומץ שבגבורה יכול להגיע גם האיש המפחד, אם חזקה בו נכונות ההקרבה. הפחד הוא מעצור, והאיש הנכון יתגבר גם על המעצור הזה.

הגבורה אינה מושג צבאי. כל מקום שאתה מוצא בו הקרבה, גם גבורה תמצא שם... גיבור הוא גם המתיישב החלוץ, גם איש הרוח החי למען רעיונו ומפעל חייו. אנו רגילים ליחס את מושג הגבורה לצבאיות, והסיבה מובנה: מהלוחם נדרשת הסכמה למפרע להקרבה מכסימלית, לקרבן חיים. אך אין זו הדרך האחת. אלפי שבילים מוליכים למעלה. הגבורה, כמו כל כשרון, אינה רכוש פרטי. היא סגולה המעשירה את הכלל. לכן נפשנו סולדת מגנדרנות והתפארות של אנשים אמיצים. בכך הם מרחיקים את עצמם מהפסגה.

לא הפחדנות היא היפוכה של הגבורה, אלא האנוכיות. האיש האנוכי יכול להיות אמיץ, אך גיבור לא יהיה. אין גבורה בבנדיטיזם, אף לא בנועז ביותר. הגבורה היא קודם כל מידה מוסרית.

הגבורה, שהיא הקרבה, אינה אכזרית ביסודה. היא אינה מתאכזרת. זו היא הצורה הנעלה ביותר של השירות. ביסודה היא אהבת הזולת.

דרכה האנושית ביותר של הגבורה היא השליחות. יש עושה למען הכלל ופעור-לתו משתבשת ביסודות זרים כמו יהירות, סיפוק יצרים, רצון להשתלטות, אנוכיות קיבוצית של קבוצה קטנה. ואז מופיעים גם הסימנים החיצוניים: פגיעות בבלתי אשמים, אכזריות מיוחדת, אי-נקיון בבחירת האמצעים, אי הערכת החיים.

לא כן הוא השליח. הוא פועל רק בשם שולחיו, ולמען שולחיו. אין גבורה בלי מטרה הומאנית ובלי הומאניות, כי עיקרה חיוב החיים. לכן קשה לו לאדם המחונן בסגולת הגבורה להרוג. הוא מגיע לכך רק באין מוצא אחר, כשאינו צל של ספק בצדקת ההריגה, כשהמעשה נחוץ למען החיים.

ההקרבה איננה התבטלות. אין היא מבקשת את טשטוש עצמיותו של האיש. רק אדם שיש לו הרבה יכול לתת הרבה והאישיות הדלה אין בה כל טובה לכלל.

ארצנו תדרוש כוח הקרבה רב מן הנוער שלה. משום כך נחוץ לה נוער עשיר-רוח, צמא חיים ואושר, ונכון להקריב את אשרו ואת חייו.

הבור לא יוכל להיות גיבור, כי הבורות היא חוסר-ענין למסובב אותך. חוסר-ענין הוא חוסר-אהבה, ובאין אהבה אין הקרבה ואין גבורה.

דרכנו היא דרך השליחות: על כל אחד מאתנו לראות את עצמו שליח ולפתח את כל כוחות נפשו ושכלו, את כל כושר הקרבתו, למען השליחות. קשה הדרך אבל היא הנכונה, ורק ההולך בה אל הפסגה הוא בלבד נושם לרוחה אויר צח של חיים עשירים ומלאים.